

Kun lapsen puhe on epäselvää tai kielen oppimisessa on vaikeutta (Kehityksellinen kielihäiriö)

Päivitetty 12.6.2019

Lapsen keskimääräistä selvästi hitaamman puheen kehittymisen syynä on usein kielenoppimisvaikeus. Kehitykselliseen kielihäiriöön liittyvää kielenoppimisvaikeutta on noin 7 prosentilla lapsista. Kielenoppimisvaikeus vaikuttaa lapsen ja nuoren kykyyn toimia, osallistua ja oppia iänmukaisesti. Kielihäiriöisenkin lapsen puhe yleensä vähitellen lisääntyy ja selkiytyy, mutta se ei tarkoita, että kielenoppimiskyky on normalisoitunut. Sanasto- ja käsitteistöpuutteet sekä tarkan kielellisen ymmärtämisen puutteet voivat varsinkin kouluvuosien varrella korostua.

Kehityksellisen kielihäiriön syy

Useimmiten syynä arvellaan olevan lapsen perimä, joka vaikuttaa keskushermoston hermoverkostojen toimintaan. Sen sijaan raskauteen, synnytykseen ja vastasyntyneisyyskauteen liittyvät ongelmat selittävät harvoin kehityksellistä kielihäiriötä.

Miten kehityksellinen kielihäiriö ilmenee?

- Pikkulapsen käyttösanasto lisääntyy yleensä selvästi keskimääräistä hitaammin.
- Lausepuhe kehittyy yleensä normaalia hitaammin.
- Puhe on usein epäselvää virheellisten
- ja muuntuneiden sanahahmojen, virheellisten ja puuttuvien taivutus- päätteiden ja/tai sananlöytämisen vaikeuden vuoksi.

- Kielihäiriöiset lapset tarvitsevat koulu- iässäkin usein paljon keskimääräistä runsaammin toistoja uusien sanojen ja käsitteiden oppimiseen.

Miten kielihäiriö haittaa pienen lapsen arkea?

Kielihäiriö haittaa usein

- toiveiden ja havaintojen ilmaisemista, ”sanoiksi pukemista”
- asioista, kokemuksista ja esimerkiksi pettymyksistä kertomista ja keskustelemista
- ohjeiden ja kysymysten tarkkaa ymmärtämistä (ymmärtämisen vaikeutta on kuitenkin usein vaikea tunnistaa arjessa)
- satujen ymmärtämistä ja satujen kuuntelemiseen keskittymistä
- yhteisleikkejä
- kaverisuhteiden syntymistä.

Haittoja voivat lisätä

- melu, hälinä tai muut häiriötekijät, jotka lisäävät vaikeutta keskittyä esimerkiksi kuuntelemiseen, keskustelemiseen, lukemiseen tai kirjoittamiseen
- runsas sosiaalisen median ja digilaitteiden käyttö, ja niiden myötä mahdollisesti vähentynyt perheen yhteinen ajankäyttö ja keskusteleminen.

Miten kielihäiriö haittaa kouluikäisen lapsen tai nuoren arkea?

Isompi lapsi pystyy yleensä kertomaan ja keskustelemaan tutuista asioista. Kielihäiriöisyys kuitenkin haittaa, kun käsitellään uusia tai arjessa harvemmin esiin tulevia asioita.

Kouluiässäkin pitkien, käsitteellisten ja monimutkaisten lauseiden (kuultujen ja luettujen) ymmärtämisessä voi olla vaikeutta.

Matematiikassa erityisesti sanalliset tehtävät ovat usein haastavia.

Kouluiässä saattaa ilmetä kielihäiriön vuoksi myös keskittymisvaikeutta ja puutteita toiminnanohjailussa.

Jos lapsi on tarvinnut erityistä tukea peruskoulussa, tuen tarve jatkuu yleensä toisen asteen opiskeluissa. Peruskoulun 9. luokan terveystarkastuksen yhteydessä tehdään lausunto jatko-opiskelua varten, jotta tukitoimet jatkuvat.

Tukitoimet on tärkeä aloittaa heti, kun epäily on herännyt

Kuvat, eleet, tukiviittomat ja ns. pika-piirtäminen korvaavat puuttuvia sanoja, ja ne auttavat kuulijaa ymmärtämään lapsen mahdollisesti vaikeaselkoista puhetta, ja vastaavasti lasta ymmärtämään ja muistamaan esimerkiksi ohjeita. Ne auttavat myös uusien sanojen ja käsitteiden oppimista. Kuvataulut auttavat yhteisleikkejä, keskustelemista ja kerrontaa.

Milloin puheen kehittymiseen kannattaa puuttua?

Ota asia esille neuvolassa, jos:

- vähintään 1,5-vuotiaalla lapsella on käytössä vasta yksittäisiä sanoja
- vähintään 1,5-vuotiaan lapsen käyttösanoja lisäännyttyä hyvin hitaasti
- Käyttösanoja ei ala lisääntyä huomattavan nopeasti ("spurtti") selvästi ennen 2 vuoden ikää
- lausepuhe alkaa myöhään tai on epäselvää
- epäilet, että lapsi ei aina ymmärrä toisten puhetta ikäisensä tavoin
- epäilet, ettei lapsi kuule puhetta aina kunnolla
- olet huolissasi lapsen tunteiden hallinnasta tai käyttäytymisestä.

Ennustetta parantavia tekijöitä

- Riittävä ja varhain aloitettu toimintakyvyn ja osallistumisen tukeminen arjessa
- Riittävä, oikein ajoitettu ja kohdennettu kuntoutus
- Pienet päiväkotij- ja opetusryhmät
- Melun minimointi
- Kielen oppimisen ja kielellisen toimintakyvyn puutteiden huomioonottaminen koulussa
- Tukitoimien jatkuminen myös toisen asteen opinnoissa

Monikielisyys ja kielihäiriöisyys

Kotikielen oppiminen ja säilyminen ovat tärkeitä omaan perheeseen, kulttuuriin ja näiden arvoihin kiinnittäviä suojaavia tekijöitä.

Ympäristön kielen oppiminen vaikuttaa koulussa oppimisen lisäksi vieraaseen kulttuuriin sopeutumiseen.

Kieli, jota käytetään neuvolaikäisten lasten kanssa keskusteltaessa, on yleensä tilannesidonnaista: puhutut asiat viittaavat ympäristössä oleviin ja näkyviin kokonaisuuksiin (kuten perheenjäsenet, lelut, käyttöesineet).

Koulussa luokkatilanteissa käytettävälle kielelle ominainen piirre on monipuolista kiteytettyä tietoa ilmentävä sanasto ja lausemuotoilu.

Sekä yksi- että monikieliset lapset oppivat vaativampaa käsitteellistä kieltä vähitellen kouluvuosien aikana opetuksen ja kirjojen lukemisen myötä.

Lisätietoa aiheesta

- [Papunet](#). Selkeää ja saavutettavaa viestintää
- Papunet. [Vuorotellen. Opas vuorovaikutuksen ja kielen kehityksen alkuvaiheisiin](#)
- Aivoliitto: [Kielellinen erityisvaikeus](#)
- ADHD:n Käypä hoito -potilasversio [ADHD – varhaisella tuella arki toimivaksi](#)
- Kuuloavain: [Kieli ja kommunikaatio](#)
- Puheterapeuttiliitto: [Kielellisen erityisvaikeuden kuntoutus – Hyvät kuntoutuskäytännöt](#)
- Valtion säädöstietopankki Finlex: [Perusopetuslaki 628/1998](#)

Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin Käypä hoito -toimitus ei vastaa muiden organisaatioiden antaman tiedon laadusta tai luotettavuudesta.

Tekijät

Potilasversion tekstin ovat Lääkäriseura Duodecimin [Käypä hoito -suosituksen](#) pohjalta päivittäneet potilasversiotoimittaja, terveydenhoitaja **Petra Määttänen** ja potilasversioista vastaava toimittaja **Kirsi Tarnanen**.

Tekstin työstössä ovat olleet mukana Käypä hoito -työryhmän puheenjohtaja LT, foniatrian erikoislääkäri, foniatrian apulaisylilääkäri **Marja Asikainen** ja työryhmän kokoava kirjoittaja, FL, erikoispuheterapeutti **Leena Ervast**, molemmat TAYS:n foniatrian poliklinikasta sekä Käypä hoito -päätoimittaja, LT, dosentti, lastentautien ja lastenendokrinologian erikoislääkäri **Jorma Komulainen** Suomalaisesta Lääkäriseurasta Duodecimista.

Vastuunrajaus

Käypä hoito -suositukset ja Vältä viisaasti -suositukset ovat asiantuntijoiden laatimia yhteenvetoja yksittäisten sairauksien diagnostiikan ja hoidon vaikuttavuudesta. Ne eivät korvaa lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattilaisen omaa arviota yksittäisen potilaan parhaasta mahdollisesta diagnostiikasta, hoidosta ja kuntoutuksesta hoitopäätöksiä tehtäessä.